

§ 138 Svar på remiss av SOU 2024:50 Nätt och jämnt – likvärdig och effektivitet i kommunsektorn

Diarienummer KS24.228

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att lämna nedanstående yttrande på remiss av SOU 2024:40 Nätt och jämnt:

Yttrande:

En viktig beståndsdel med utjämningen är att den bidrar till att vidareutveckla kommunerna och till exempel minskar de skillnader i skattesats som redogörs för i betänkandet.

Lerums kommun kan inte se att effekter förväntas eller beräknats, exempelvis lägre skattesatser eller omställning av verksamheter, vilket kan tolkas som ett av utredningens grundläggande syften. Betänkandets förslag innebär således främst att upprätthålla och bibehålla befintlig struktur och verksamhet framför att skapa incitament för nödvändig vidareutveckling av kommunernas verksamheter.

De förslag som lämnas gällande riktade statsbidrag (bland annat avseende miniminivå, ökad inordning i det generella statsbidraget) är positiva men bedömningen är att riktade statsbidrag blir begränsande. Lerums kommun anser att fler riktade statsbidrag bör inordnas i det generella statsbidraget, bland annat i syfte att öka möjligheterna att bedriva en ändamålsenligt och effektiv kommunal verksamhet. Beslut om kommunal verksamhets utformning sker bäst på lokal nivå, bland annat med stöd av generella statsbidrag.

Lerums kommun ställer sig positiv till de förslag gällande LSS-utjämningen då möjligheten till påverkbarhet minskar genom att personalkostnadsindexet tas bort. Det noteras emellertid att utfallet påverkas om brukarens insatser sker genom LSS eller BmSS (Bostäder med särskild service) då sambandet mellan vårdtyngd och personalkostnad bara gäller för BmSS och inte inom LSS. Underlaget för beräkningarna kopplade till LSS är även relativt begränsat. Mätning av LSS-insatser bör dock ske vid ett tillfälle per år för att undvika kostnadsdrivande administration. Det bör även övervägas om LSS-utjämningen fortsatt ska utgöra egen utjämningsmodell eller om all utjämning bör samlas i ett system.

Förslagen att införa en socioekonomisk utjämningsfaktor inom skolan samt gleshetsfaktor beaktar förändringar som skett under en period där befolkningssammansättningen i Sverige förändrats kraftigt i historisk bemärkelse. En motsvarande utveckling det kommande decenniet är mindre sannolik vilket inte beaktas eller beräknats i betänkandet. Möjligheterna att bidra i tider av väsentligt förändrad

befolkningsutveckling bör därav utredas och beaktas. Införande av gleshetsfaktor tar inte hänsyn till kommungränser, det vill säga om det i närliggande kommuner finns tätbefolkade områden, vilket kan påverka gleshetsfaktorn väsentligt. Sålunda bör införande av eventuell gleshetsfaktor utgå från faktiska kommungränser då det är inom dessa som kommunen har ansvar att organisera och finansiera verksamhet.

Tillväxtfaktor saknas i utredningens förslag vilket är en väsentlig brist. Kommunernas bidrag till tillväxt, ur ett regionalt perspektiv, till exempel per arbetsmarknadsregion, har inte beaktats i utredningen vilket bör ske.

Den länsvisa skattesatsen som används för beräkning av bidrag/avgift i inkomstutjämnningen bör jämföras med genomsnittlig skattesats per arbetsmarknadsregion då det senare begreppet bättre speglar arbetsmarknadens funktionssätt framför den länsvisa skattesatsen.

Slutligen noterar Lerums kommun att förslaget medför väsentlig påverkan i negativ riktning. Införandeperioden föreslås men denna är kort och förslaget föreslås träda i kraft i närtid. Detta medför att tid för omställning och anpassning av verksamheter inte medges på tillfredsställande sätt. En längre införandeperiod föreslås i kombination med ett införandedatum som förskjuts i tid.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

En parlamentarisk utredning har sett över samtliga delar av utjämningsystemet för kommuner och regioner, inklusive LSS-utjämnningen för kommuner (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Utredningen har även övervägt om det finns riktade statsbidrag som kan inordnas i det generella statsbidraget. Den 2 juli 2024 överlämnade utjämningskommittén sitt betänkande. Kommittén var enig i sitt betänkande. Förändringarna föreslås införas från och med 1 januari 2026 med en införandeperiod på tre till fem år. Samtliga kommuner har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på utredningen senast den 8 november 2024.

De ekonomiska effekterna av förslaget har sammantaget strukturen att glesa kommuner, kommuner med liten folkmängd samt de socioekonomiskt svagare kommunerna får en positiv förändring. Socioekonomiskt starkare kommuner med stor folkmängd eller tät bebyggelsestruktur får ett försämrat utfall.

Kommitténs samlade förslag innebär sammantaget att Lerums kommuns intäkter från utjämningsystemet minskar med cirka 17,5 miljoner kronor årligen över en treårsperiod, eller sammanlagt drygt 53 miljoner kronor räknat i 2024 års penningvärde. Förslaget innebär att förändringarna ska införas successivt från år 2026.

Med stöd av delegation punkt C.5a. beslutar kommunstyrelsen arbetsutskott att avge remissvar på SOU2024:50 Nätt och jämnt.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse om svar på remiss av SOU 2024:50 Nätt och jämnt – likvärdig och effektivitet i kommunsektorn (länkar till SOU finns i tjänsteskrivelse)

Beslutet skickas till

Fredrik Karlsson, ekonomichef
Emelia Runeberg, administrativ chef